

Prof. dr hab. Marek Lisiński
30-110 Kraków
ul. Kraszewskiego 12/5

Kraków 2016-05-05

RECENZJA

pracy doktorskiej p. mgr Ewy Popławskiej
pt.: "Ocena funkcjonowania zintegrowanych systemów zarządzania jakością
i zarządzania środowiskowego w polskich podmiotach leczniczych"

napisanej pod kierunkiem
dr hab. Urszuli Wąsikiewicz – Rusnak, prof. nadzw. WSB,

a przedkładanej Radzie Wydziału Nauk Stosowanych
Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej

1. Uzasadnienie istotności podjętego problemu badawczego

Funkcjonowanie wszystkich podmiotów prowadzących działalność związana jest z oddziaływaniem na środowisko naturalne. Dotyczy to także podmiotów leczniczych zgrupowanych w sektorze ochrony zdrowia. Wszystkie one, biorąc pod uwagę rodzaj świadczonych usług medycznych, negatywnie wpływają na środowisko naturalne. Prowadzi to do zmniejszenia zasobów naturalnych, zanieczyszczenia gleby, wody i powietrza.

Ograniczenie tych powszechnie występujących zjawisk staje się istotnym wyzwaniem nie tylko dla decydentów rozwiązujących te problemy w skali globalnej, ale dla menedżerów zarządzających poszczególnymi podmiotami, w tym także podmiotami leczniczymi. Zmuszone są one do podejmowania działań ograniczających negatywny wpływ swego funkcjonowania na środowisko zewnętrzne. Przedsięwzięcia realizowane w tym zakresie wynikają z aktualnie obowiązujących standardów prawnych, w tym szczególnie z norm wyznaczających reguły budowy i funkcjonowania systemu zarządzania środowiskowego. Systemy te są również certyfikowane, co korzystnie wpływa na kształtowaniu wzorców i proekologicznych zachowań zarówno ich interesariuszy zewnętrznych jak i wewnętrznych.

Prowadzenie przez podmioty lecznicze działań na rzecz ograniczenia negatywnego wpływu prowadzonej przez nie działalności na środowisko, nie pozostaje bez wpływu na poprawę ich konkurencyjności czy jakości realizowanych usług medycznych. Obszarem, który staje się obecnie ważnym priorytetem w poszukiwaniu i budowaniu ich przewag konkurencyjnych jest cały kompleks spraw związanych z poprawą sprawności ich zarządzania. Na plan pierwszy wysuwa się tu zagadnienie integracji systemu zarządzania jakością z systemem zarządzania środowiskowego. Skuteczne połączenie obu systemów, praktyczne zdyskontowanie pozytywnych skutków wdrożenia obu sfer działalności podmiotów leczniczych, może prowadzić nie tylko do poprawy działalności organizacji w tych obu obszarach jej funkcjonowania, ale także na zasadzie synergii przyczynić się do doskonalenia zarządzania całą organizacją.

Zagadnienia dotyczące tak opisanego obszaru badawczego są głównym problemem naukowym rozprawy. Mieszczą się one w zarysowanym wyżej kontekście. Podejmowane dotąd badania tej problematyki, są słabo rozpoznane w literaturze przedmiotu. Jeśli odnajdujemy takie próby to są one wycinkowe, nie uwzględniają dominujących obecnie standardów wiedzy w tym zakresie, formułowane są na podstawie odbiegających od obowiązujących zasad koncepcji badawczych. Wszystko to upoważnia do stwierdzenia, że konieczne jest uporządkowanie teorii i podjęcie próby nowej syntezy dotychczasowych dokonań. Problem pogłębia niedostatek badań empirycznych, w których daje się zauważyć szczególnie brak praktycznych rekomendacji i zaleceń.

Podjęcie tematu oceny funkcjonowania zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego w polskich podmiotach leczniczych w takim jak to wskazano wcześniej ujęciu i kontekście eksponującym doskonalenie zarządzania całym podmiotem, a także z umiejscowieniem tej problematyki w obszarze nauk o zarządzaniu, uznać należy za bardzo trafne i poprawne merytorycznie. Pozwala to uznać podjęty w rozprawie problem badawczy za istotny zarówno teoretycznie jak i poznawczo. Posiada on ponadto istotny walor praktyczny.

Sformułowane powyżej zagadnienia stały się przedmiotem badań i posłużyły, jako podstawa sformułowania celu dociekań naukowych recenzowanej rozprawy.

2. Cel pracy

Podstawowe zamierzenie badawcze Autorka rozprawy, na str. 7, sprowadza do określenia **głównego celu pracy**. Określa go, jako „..... wykazanie, iż stosowanie

zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego w polskich podmiotach leczniczych, wpływa jakość usług medycznych oraz na stopień oddziaływania działalności medycznej na środowisko naturalne, a w konsekwencji na ciągłe doskonalenie zarządzania organizacją”.

W ujęciu analitycznym cel główny pracy określa podstawowe zadania badawcze pracy. Jest spójny z jej tytułem, a odniesiony do struktury pracy upoważnia do stwierdzenia, że identyfikuje się tu pełną zgodność między tym aspektami oceny rozprawy.

Dla realizacji tak określonego celu głównego, posłużyły, skonkretyzowane przez Autorkę rozprawy, następujące cele cząstkowe:

cel cząstkowy pierwszy - wskazanie, że elementy koncepcji rozwoju zrównoważonego i trwałego w kontekście zarządzania organizacją wpisane są w funkcjonowanie zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego opartych na modelu norm PN-EN ISO 9001: 2009 oraz PN-EN ISO14001:2005;

cel cząstkowy drugi - określenie wpływu specyfiki rynku usług medycznych w Polsce w odniesieniu do przeprowadzonych reform, standaryzacji usług i branżowych regulacji prawnych na procesy zarządzania podmiotem leczniczym;

cel cząstkowy trzeci - przedstawienie wymagań ustanowionych w normach PN-EN ISO 9001: 2009 oraz PN-EN ISO14001: 2005 w świetle poszczególnych obszarów zarządzania organizacją;

cel cząstkowy czwarty - wykazanie, iż stosowanie systemu zarządzania jakością i systemu zarządzania środowiskowego w ich zintegrowanej formie przynosi większe korzyści niż stosowanie obu systemów rozdzielnie;

cel cząstkowy piąty - określenie wpływu funkcjonujących zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego na poprawę jakości usług medycznych oraz na konkurencyjność podmiotów leczniczych, a także na doskonalenie zarządzania organizacją;

cel cząstkowy szósty - ustalenie wpływu funkcjonowania zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego na polepszenie efektów działalności środowiskowej oraz na proekologiczne zarządzanie;

cel cząstkowy siódmy - wykazanie, iż metodą oceny funkcjonowania zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego jest audit wewnętrzny oraz audit jednostki certyfikującej;

cel cząstkowy osmy - usystematyzowanie kryteriów oceny funkcjonowania zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego w polskich podmiotach leczniczych;

cel cząstkowy dziewiąty - wskazanie kierunków rozwoju zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego w polskich podmiotach leczniczych.

Sformułowane powyżej cele badawcze stały się podstawą sformułowania następującej **hipotezy głównej**: ocena funkcjonowania zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego w polskich podmiotach leczniczych uwarunkowana jest jakością realizowanych usług medycznych, wpływem działalności medycznej na środowisko naturalne oraz ciągłym doskonaleniem zarządzania organizacją.

Dla realizacji hipotezy głównej, Autorka formułuje następujące hipotezy szczegółowe:

Hipoteza pierwsza: funkcjonujące zintegrowane systemy zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego prowadzą do poprawy jakości usług medycznych konkretyzującej się wzrastającym poziomem zadowolenia pacjentów, zmniejszeniem ilości skarg pacjentów oraz korzyściami ekonomicznymi w postaci wzrostu ilości udzielanych świadczeń medycznych;

Hipoteza druga: stosowane w praktyce zintegrowane systemy zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego wpisują się w założenia koncepcji rozwoju zrównoważonego i trwałego oraz prowadzą do uzyskania zadawalających efektów działalności środowiskowej, w tym zapobiegania awariom środowiskowym i skargom interesariuszy;

Hipoteza trzecia: proces zarządzania podmiotem leczniczym, a w ramach niego funkcjonujące systemy zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego, jest skutkiem uwarunkowań sektora ochrony zdrowia, w tym prowadzonych reform, branżowych przepisów prawnych oraz standaryzacją usług medycznych;

Hipoteza czwarta: identyfikacja niezgodności w zintegrowanych systemach zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego, w tym podejmowanie działań korygujących i zapobiegawczych stanowią istotę ciągłego doskonalenia zarządzania organizacją;

Hipoteza piąta: wykorzystanie w praktyce zarządzania podmiotem leczniczym wyników oceny funkcjonujących zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego w procesie auditu wewnętrznego oraz auditu zewnętrznej jednostki certyfikującej wyznacza kierunki doskonalenia zarządzania organizacją pod kątem poprawy jakości usług medycznych oraz ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko naturalne.

Przyjęty w pracy, a przedstawiony powyżej cel główny, konkretyzowany w postaci celów szczegółowych, uznać należy za istotny. Wynikające z niego hipotezy, są ważne zarówno z punktu widzenia teoretycznego jak i praktycznego. Wszystkie tworzą razem odpowiednią, podstawę teoretyczno-empiryczną dla rozwiązania przyjętego problemu badawczego.

Rozprawa, w konsekwencji sprowadzona została do dwóch zasadniczych nurtów. Pierwszy składa się na studium teoretyczno-metodyczne, a drugi ma charakter badań praktycznych sprowadzonych najpierw do analizy a następnie oceny funkcjonowania zintegrowanych systemów zarządzania i zarządzania środowiskowego w polskich podmiotach leczniczych. Wyniki oceny obu systemów są podstawą doskonalenia zarządzania tymi organizacjami.

3. Konstrukcja i zawartość merytoryczna pracy

Recenzowana rozprawa składa się: z wstępu, sześciu rozdziałów, zakończenia, bibliografii, wykazu tabel wykresów i rysunków oraz aneksu. Zawiera 315 stron. Praca oparta jest na 135 pozycjach literatury, przede wszystkim w języku polskim, 40 aktach prawnych i 20 normach.

Podstawowa część pracy, ujęta w rozdziałach I do VI, podporządkowana została realizacji przyjętych celów częściowych oraz postawionych do weryfikacji hipotez szczegółowych. Następstwo poszczególnych rozdziałów jest logiczne, spójne i zmierza do rozwiązania podjętego w rozprawie problemu naukowego.

W rozdziale I, o charakterze wprowadzającym, podporządkowanym realizacji **pierwszego celu częściowego**, przedstawiona została koncepcja rozwoju zrównoważonego i trwałego. W tym zakresie Autorka omawia istotę, rys historyczny oraz ewolucję tej koncepcji, bliżej koncentrując swą uwagę na jej celach, cechach i zasadach. W dalszej części pierwszego rozdziału szczegółowo prezentuje zależności pomiędzy zintegrowanym systemem zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego, a założeniami koncepcji rozwoju zrównoważonego i trwałego w zarządzaniu organizacją.

Treść tego rozdziału rozpoczyna krótkie wprowadzenie wskazujące na drugą hipotezę szczegółową, którą Autorka zamierza w nim potwierdzić. Kończy go syntetyczne podsumowanie, w którym nawiązując do weryfikowanej tu hipotezy szczegółowej, formułuje syntetyczną konkluzję wskazującą na te obszary doskonalenia zarządzania organizacją, które

mają szczególnie silny wymiar zarządczy z zintegrowanymi systemami zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego.

Oceniając zawartość merytoryczną tej części pracy można stwierdzić, że prowadzone przez Autorkę rozważania koncentrują się jedynie na charakterystyce teoretycznych zasad dotyczących zintegrowanych systemami zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego oraz ich związkach z założeniami koncepcji rozwoju zrównoważonego i trwałego. Analiza podejmowanych tu wątków merytorycznych wskazuje ponadto, że będące treścią tej części pracy zagadnienia określają wyłącznie podstawę merytoryczną dla uzyskania zadawalających efektów działalności środowiskowej, w tym zapobiegania awariom środowiskowym i skargom interesariuszy. Z powyższego wynika **częściowa weryfikacja drugiej hipotezy szczegółowej** tylko w zakresie spójności merytorycznych związków pomiędzy zintegrowanymi systemami zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego z założeniami koncepcji rozwoju zrównoważonego i trwałego oraz w określeniu podstaw dla uzyskania zadawalających efektów działalności środowiskowej, w tym zapobiegania awariom środowiskowym i skargom interesariuszy.

Rozdział II dotyczy charakterystyki funkcjonowania i specyfiki rynku usług medycznych w Polsce. Zmierza do realizacji **drugiego celu częściowego**. Autorka omawia w nim reformy sektora ochrony zdrowia oraz ich wpływ na funkcjonowanie podmiotów leczniczych. Dokonuje także analizy branżowych przepisów prawnych w kontekście systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego. W dalszej części rozprawy opisuje specyficzne uwarunkowania rynku usług medycznych w Polsce, eksponując w sposób szczególny charakterystykę prowadzenia działalności leczniczej oraz sposoby finansowania świadczeń zdrowotnych. Charakteryzuje także czynniki wpływające na konkurencyjność polskich podmiotów leczniczych oraz zagadnienie standaryzacji usług medycznych.

Analizę wymienionych wyżej podstawowych problemów częściowych tej części pracy Autorka rozpoczyna od wskazanie trzeciej hipotezy szczegółowej, która ma być w niej potwierdzona. Swe rozważania kończy krótkim podsumowaniem, które syntetyzuje wszystkie dokonania teoretyczne. Nawiązuje ono do postawionej na wstępie hipotezy częściowej.

Odnosząc się do treści merytorycznej tego rozdziału rozprawy należy zauważyć, że prowadzona w nim merytoryczna analiza podjętego problemu częściowego potwierdza przyjęte przypuszczenie, że proces zarządzania podmiotem leczniczym, a w ramach niego funkcjonującymi systemami zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego jest

skutkiem uwarunkowań sektora ochrony zdrowia, w tym prowadzonych reform, branżowych przepisów prawnych oraz standaryzacją usług medycznych. Zasadne jest, więc stwierdzenie o **weryfikacji trzeciej hipotezy szczegółowej pracy.**

Kolejny III rozdział pracy ma za zadanie realizację **trzeciego i czwartego celu cząstkowego.** Autorka podejmuje w nim rozważania nad genezą i rozwojem norm systemu zarządzania jakością oraz systemu zarządzania środowiskowego najpierw w odniesieniu do organizacji, później do podmiotów leczniczych. Przedstawia zmiany wynikające z aktualizacji poszczególnych wersji norm obu omawianych systemów zarządzania. Szczegółowo charakteryzuje wymagania dotyczące organizacji zawarte w najnowszych regulacjach prawnych, by następnie omówić je w odniesieniu do ich implementacji w podmiotach leczniczych. W końcowej części tego rozdziału analizie poddaje proces integracji systemu zarządzania jakością z systemem zarządzania środowiskowego w oparciu o wspólne elementy ich funkcjonowania.

W tej części rozprawy, w jej wprowadzeniu, podobnie jak w poprzednich, Autorka wskazuje na cztery hipotezy szczegółowe, które zamierza zweryfikować. Są nimi druga hipoteza cząstkowa (potwierdzona częściowo w treści rozdziału I), a także hipotezy cząstkowe: pierwsza, czwarta oraz piąta. W podsumowaniu tego rozdziału rekapitułując swoje rozważania odnosi się do postawionych we wprowadzeniu hipotez szczegółowych.

Ocena treści merytorycznej tego rozdziału w kontekście postawionych do potwierdzenia hipotez szczegółowych daje podstawę do przyjęcia stanowiska, wszystkie one, choć każda w innym zakresie i stopniu, zostały tu zweryfikowane. **Druga hipoteza szczegółowa została częściowo potwierdzona** w zakresie charakterystyki wymagań formalnych dotyczących normy systemu zarządzania środowiskowego, co stwarza warunki dla uzyskiwania w praktyce zadawalających efektów działalności środowiskowej, w tym zapobieganiu awariom środowiskowym i skargom interesariuszy.

Częściowo zweryfikowano pozytywnie także pierwszą hipotezę szczegółową. Omawiając normę systemu zarządzania jakością oraz wynikające z niej wymagania formalne potwierdzono, że są określone warunki, by funkcjonujące zintegrowane systemy zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego skutkowały poprawą jakości usług medycznych, konkretyzującą się wzrastającym poziomem zadowolenia pacjentów, zmniejszeniem ilości skarg pacjentów oraz korzyściami ekonomicznymi w postaci wzrostu ilości udzielanych świadczeń medycznych.

Ocena osiągnięć Autorki zawarta w rozdziale trzecim stanowi podstawę do przyjęcia opinii, że **czwarta oraz piąta hipotezy szczegółowe zostały tu częściowo potwierdzone**. Ten zakres weryfikacji hipotez związany jest z charakterystyką systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego w zakresie integracji ich wspólnych elementów, którymi są niezgodności, działania korygujące i zapobiegawcze oraz audyty.

Rozdział IV dotyczy analizy procedur przeprowadzania zewnętrznej oceny funkcjonowania zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego przez jednostki certyfikujące. Dąży, zatem do wypełnienia wymagań **siódmego celu cząstkowego**. Autorka przedstawia w nim charakterystyki jednostek certyfikujących, omawia wymagane kompetencje zewnętrznych auditorów oraz sposób ich oceny. W końcowej części rozdziału przybliża proces certyfikacji zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego prowadzonego przez zewnętrzne jednostki certyfikujące.

Charakterystykę będących przedmiotem analizy zagadnień, Autorka poprzedza wyznaczeniem piątej hipotezy szczegółowej, którą zamierza tu zweryfikować. W końcowej części tego rozdziału podsumowuje swej rozważania, odnosząc się także do przyjętej hipotezy szczegółowej.

Wszystkie dokonania Autorki w tym rozdziale, pozwalają na przyjęcie stwierdzenia, że **piąta hipoteza szczegółowa została tu potwierdzona częściowo**. Merytoryczna charakterystyka zasad prowadzenia procesu akredytacji, kompetencji audytorów zewnętrznych oraz sposób ich oceny, co było przedmiotem rozważań tej części rozprawy, dają podstawę do uznania, że jednostka certyfikująca posiada pełne uprawnienia do przeprowadzenia rzetelnej oceny tych systemów oraz wydania certyfikatu w przypadku pozytywnego wyniku audytu. Uzyskanie przez organizację poddawaną audytowi certyfikatu zintegrowanych systemów zarządzania zwiększa prawdopodobieństwo, że będzie ona funkcjonowała prawidłowo, a podejmowane działania zmierzać będą w kierunku ciągłego doskonalenia zarządzania organizacją.

W rozdziale V Autorka charakteryzuje koncepcję badawczą rozprawy oraz przedstawia wyniki badań empirycznych. Swe rozważania ukierunkowuje na realizację **piątego, szóstego oraz ósmego celów cząstkowych**.

Opis koncepcji badawczej pracy sprowadza do syntetycznego omówienia przedmiotu, celu i zakresu badania oraz przedstawienia etapów koncepcji badawczej. W niej w sposób

szczególny akcentuje autorskie zestawienie kryteriów oceny funkcjonowania zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego w polskich podmiotach leczniczych. Wyniki badań empirycznych sprowadza do pogłębionej analizy funkcjonowania zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego w wybranych podmiotach leczniczych.

Rozważaniom tej części pracy, co jednoznacznie wynika z treści pkt 6.2., Autorka przypisuje **pierwszą, drugą, czwartą i piątą hipotezy cząstkowe**. Żałować należy, że pominęła je w zestawieniu przypuszczeń związanych z rozwiązywanym problemem. W podobny sposób można odnieść się do wyników badań empirycznych. Można niemal z pewnością stwierdzić, że stanowią one podstawę dla częściowego potwierdzenia wszystkich przyjętych hipotez szczegółowych, choć w różnych stopniu i zakresie.

Pracę zamyka rozdział VI, którego zawartość związana jest z realizacją **piątego oraz dziewiątego celów cząstkowych**. Autorka przedstawia w nim ocenę funkcjonowania zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego w polskich podmiotach leczniczych. Dopelnia ją wnioskami sformułowanymi na podstawie dokonanej oceny. Godnym odnotowania jest fakt, że wyniki badań empirycznych przedstawia w kontekście hipotez szczegółowych. Treść rozdziału kończy opis zaleceń doskonalenia funkcjonowania zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego w polskich podmiotach leczniczych oraz wynikające z nich wytyczne mające na celu podniesienie sprawności zarządzania tymi podmiotami.

Analiza i ocena treści tej części pracy daje podstawę do konstatacji, że Autorka potwierdziła w nim **wszystkie przyjęte hipotezy cząstkowe, choć w różnym zakresie i stopniu**. Wynika to z zawartości informacyjnej pkt 6.1. oraz 6.3.

Dla końcowego podsumowania dokonań Autorki w zakresie realizacji przyjętych celów cząstkowych zestawimy poszczególne rozdziały rozprawy oraz osiągnięte, w trakcie rozwiązywania podjętych w nich problemów cząstkowych, cele. Taka analiza przedstawia się następująco:

- rozdział I – zrealizowano pierwszy cel cząstkowy,
- rozdział II – zrealizowano drugi cel cząstkowy,
- rozdział III- zrealizowano trzeci i czwarty cele cząstkowe,
- rozdział IV – zrealizowano siódmy cel cząstkowy,

- rozdział V – zrealizowano piąty, szósty i ósmy cele cząstkowe,
- rozdział VI – zrealizowano piąty i dziewiąty cele cząstkowe.

Z powyższej analizy w sposób jednoznaczny wynika, że wszystkie cele cząstkowe zostały zrealizowane

Ocena rozprawy z punktu widzenia weryfikacji przyjętych hipotez szczegółowych prowadzi do podobnych wniosków. Podstawą takiego uogólnienia jest następująca analiza:

- pierwsza hipoteza szczegółowa potwierdzona w treści rozdziałów III, V i VI,
- druga hipoteza szczegółowa potwierdzona w treści rozdziałów I, III, V i VI,
- trzecia hipoteza szczegółowa potwierdzona w treści rozdziałów II i VI,
- czwarta hipoteza szczegółowa potwierdzona w treści rozdziałów III, V i VI,
- piąta hipoteza szczegółowa potwierdzona w treści rozdziałów III, IV, V i VI.

Reasumując całą treść tej części recenzji rozprawy uprawnione jest stwierdzenie, że wszystkie przyjęte cele cząstkowe zostały zrealizowane a hipotezy szczegółowe potwierdzone. Osiągnięto, zatem cel główny pracy oraz zweryfikowano hipotezę główną.

4. Uwagi merytoryczne i formalne

Rozważania w recenzowanej rozprawie mają, w części pierwszej, charakter teoretyczno - metodyczny, a w części drugiej - empiryczny.

Część teoretyczna oparta jest na dobrze dobranej literaturze przedmiotu. Jej analiza potwierdza bardzo dobrą orientację Autorki w problematyce systemów zarządzania jakością i systemów zarządzania środowiskowego, zwłaszcza w ich praktycznym charakterze. Dostrzec można, po analizie rozważań teoretycznych, a szczególnie wynikach badań empirycznych, że jest wieloletnim audytorem, który zna specyfikę procesu certyfikowania podmiotów leczniczych.

Podkreślić także należy, nie często identyfikowaną w toku prowadzenia studiów literatury przedmiotu, umiejętność analizy i syntezy złożonej i wieloaspektowej problematyki będącej przedmiotem teoretycznych dociekań naukowych. Autorka nie stroni od wyrażania opinii na temat podnoszonych w rozprawie wątków teoretycznych. Z poprawnością

merytoryczną omawia poszczególne problemy cząstkowe składające się na przyjęty w rozprawie obszar badawczy.

Słabszą stroną rozważań teoretycznych podejmowanych w rozdziale I jest pewne zmarginalizowanie kontekstu merytorycznego, w którym dokonywana jest analiza założeń koncepcji rozwoju zrównoważonego i trwałego na tle funkcjonowania zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego. Pełniejszy obraz uzyskano by osadzając koncepcję rozwoju zrównoważonego i trwałego w dorobku dziedzin nauk ekonomicznych, przyrodniczych, humanistycznych i społecznych.

Podobną uwagę można postawić w odniesieniu do treści rozdziału II, w którym przy analizie i ocenie funkcjonowania i specyfiki rynku usług medycznych w Polsce nie odnajdujemy szerzej opisanych realiów społeczno – ekonomicznych, które miały istotny wpływ na podjęte i zrealizowane reformy w sektorze ochrony zdrowia. Oderwanie omawianych tu szczegółowych rozwiązań formalnych, bez nawet sygnałnego ukazania pełnego spektrum zjawisk makrootoczenia, które je determinowały, upraszcza i zubaża charakterystykę tego cząstkowego problemu badawczego.

Część metodyczną, na której oparto badania empiryczne, Autorka marginalizuje. Jest to o tyle zaskakujące, że zaproponowane narzędzie badawcze, zwłaszcza w zakresie wykorzystania metod i technik pomocniczych, wykazuje szereg cech oryginalności. Składa się na to interesujące połączenie metod jakościowych i ilościowych, ustalenie dendrogramu kryteriów oceny, określenie wzorców oceny, ustalenie zasad formułowania oceny całościowej, a wszystko zespolone w proces postępowania badawczego. Jego odniesienie do oceny funkcjonowania zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego polskich podmiotów leczniczych stanowi dodatkową wartość dodaną zastosowanego w pracy i zweryfikowanego praktycznie instrumentu badawczego.

Część empiryczna sprowadzona została do analizy i oceny funkcjonowania certyfikowanych zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego w trzech obiektach badawczych. Badaniem objęto okres od 2008 do 2014 roku. Zastosowana koncepcja metodyczna pozwoliła na zebranie informacji, które wyczerpując znamiona istotności, stały się źródłem sformułowania ilościowych oraz jakościowych wniosków, dając podstawą dla weryfikacji sformułowanych hipotez szczegółowych.

Analiza tekstu pracy oraz prezentowanych przez Autorkę wywodów nasunęła mi kilka uwag przede wszystkim charakterze merytorycznym. Poddaję je pod rozważenie Autorce rozprawy, szczególnie w przypadku opublikowania jej fragmentów.

Swoje uwagi pragnę sprowadzić do postawienia Autorce kilku pytań. Dotyczą one dwóch problemów podjętych w rozprawie.

Pierwszy dotyczy relacji pomiędzy zintegrowanymi systemami zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego a subdyscyplinami nauk o zarządzaniu. W pracy Autorka przedstawia związek tych systemów z koncepcją zrównoważonego rozwoju. Opisuje ich istotę, by w konsekwencji przedstawić relacje zarówno pomiędzy nimi, a także między nimi, a założeniami koncepcji rozwoju zrównoważonego i trwałego w zarządzaniu organizacją. Na tym tle rysują się dwa następujące pytania:

1. Pomiedzy którymi subdyscyplinami nauk o zarządzaniu, a zwłaszcza problemami tworzącymi zakres tematycznych rozważań i badań empirycznych prowadzonych w poszczególnych subdyscyplinach a zintegrowanymi systemami zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego, Autorka dostrzega istotne związki merytoryczne?
2. Poprzez rozwiązywania, których problemów będących skutkiem stosowania w organizacji zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego, następować będzie doskonalenia zarządzania organizacją?

Drugi problem dotyczy rozważań podjętych przez Autorkę w rozdziale IV. W jego treści omawiane są problemy prowadzenia zewnętrznej oceny funkcjonowania zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego przez jednostki certyfikujące. Audytorzy zewnętrzni dokonując certyfikacji podejmują współpracę z podmiotami ocenianej organizacji. W kontekście tego można postawić dwa pytania:

1. Z którymi jednostkami organizacyjnymi ocenianej organizacji i w jakim zakresie ta współpraca ma kluczowe znaczenie dla sprawnego przebiegu procesu certyfikacji?
2. Czy a jeśli tak to, w jakim zakresie możliwy jest, w opinii Autorki rozprawy, udział audytorów wewnętrznych w procesie doskonalenia zarządzania organizacją?

Niezależnie od podniesionych wyżej uwag, konstrukcja całej pracy jest logiczna i wyczerpuje podstawowe zagadnienia teoretyczne, określone w problemie badawczym podjętym w rozprawie. Zwraca tutaj uwagę poprawnie dokonany wybór problemów częściowych, ale też duża konsekwencja w dążeniu do ich rozwiązania. Na podkreślenie zasługuje sprawność Autorki w odpowiednim doborze i właściwym stosowaniu metod badawczych dotyczących zarówno literatury przedmiotu jak realizacji badań empirycznych.

Część empiryczna zwłaszcza analityczne ujęcie analizy i oceny cząstkowych zagadnień dotyczących funkcjonowania zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego jest potwierdzeniem wykształconego już warsztatu badawczego Autorki.

Reasumując stwierdzam, że konstrukcja całej pracy jest dobrze przygotowana. Autorka wykazała samodzielność i biegłość w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych w zakresie ujętym przez temat dysertacji. Dokumentacja źródeł nie budzi zastrzeżeń.

5. Ocena pracy

Przedstawiona mi do oceny rozprawa doktorska p. mgr Ewy Popławskiej pt.: "Ocena funkcjonowania zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego w polskich podmiotach leczniczych" spełnia, moim zdaniem, warunki określone w "Ustawie z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki".

Założony cel główny i cele cząstkowe zostały zrealizowane, a przyjęte hipotezy główna i szczegółowe potwierdzone. Autorka:

- dokonując przeglądu problematyki zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego, w kontekście koncepcji rozwoju zrównoważonego i trwałego,

- przeprowadzając analizę funkcjonowania i specyficznych uwarunkowań podmiotów sektora usług medycznych,

- poddając krytycznej analizie system norm opisujących wymagania dla obu badanych tu zintegrowanych systemów zarządzania,

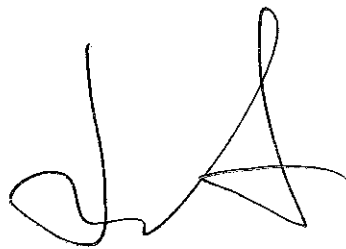
- prezentując charakterystykę akredytacji, jako zewnętrznego podmiotu dokonującego oceny tych systemów,

stworzyła podstawę dla sformułowania koncepcji badawczej analizy i oceny funkcjonowania zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania środowiskowego w polskich podmiotach leczniczych. Koncepcja ta stała się podstawą badania wybranych podmiotów leczniczych. Umożliwiło to analizę i ocenę funkcjonowania obu systemów zarządzania, dało podstawę dla sformułowania interesujących wniosków, które są wynikiem tych badań, co w konsekwencji doprowadziło do określenia zaleceń dotyczących nie tylko doskonalenia funkcjonowania zintegrowanych systemów zarządzania jakości i

zarządzania środowiskowego w polskich podmiotach leczniczych ale także doskonalenia zarządzania tymi organizacjami.

Mgr Ewa Popławska potwierdziła tym samym nie tylko dobrą znajomość literatury przedmiotu, umiejętność jej doboru i analizy, ale przede wszystkim rozwiązała samodzielnie postawiony problem badawczy. Było to możliwe dzięki wykształconemu warsztatowi badawczemu Autorki, w tym szczególnie konsekwencji w postępowaniu badawczym, dociekliwości, krytycznemu osądowi informacji i faktów, umiejętności formułowania problemów i budowania sposobu ich rozwiązywania.

Biorąc pod uwagę powyższe stawiam wniosek o dopuszczenie pracy doktorskiej p. mgr Ewy Popławskiej do publicznej obrony. Jednocześnie biorąc pod uwagę dotychczasowy dorobek naukowy doktorantki oraz przedłożoną do recenzji pracę stwierdzam, że uzasadniają one ubieganie się mgr Ewy Popławskiej o nadanie stopnia doktora w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu.

A handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke at the end, resembling a stylized 'A' or 'E'.